

แนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
สู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา*

THE GUIDELINES FOR DEVELOPING CONDUCTING THE INDEPENDENT
STUDY OF STUDENTS IN THE MASTER OF EDUCATION PROGRAM
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION SCHOOL OF EDUCATION
UNIVERSITY OF PHAYAO

ทัศนีย์ ไหมม่วงค์¹ โสภา อำนวนรัตน์² และสันติ บุรณะชาติ³
Tassanee Maiwong¹ Sopa Amnuayrat² และSanti Buranachart³
มหาวิทยาลัยพะเยา¹⁻³
UNIVERSITY OF PHAYAO, Thailand¹⁻³
Corresponding Author's Email: tassanee.ma@up.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จ และ 3) เพื่อประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 165 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จ โดยการสนทนากลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 9 คน และตัวแทนนิสิต จำนวน 9 คน เลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มและวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วย

* Received 11 December 2025; Revised 19 December 2025; Accepted 2 December 2025

ตนเองสู่ความสำเร็จ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์กรประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จโดยรวมอยู่ในระดับมาก
โดยด้านอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) แนวทางการพัฒนาที่ได้ประกอบด้วย 6 ด้าน
รวม 30 แนวทาง ได้แก่ ด้านความรู้ทางวิชาการของนิสิต 7 แนวทาง ด้านการบริหารจัดการ
ตนเองของนิสิต 4 แนวทาง ด้านคุณลักษณะของนิสิต 5 แนวทาง ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา
4 แนวทาง ด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย 4 แนวทาง ด้านการบริหารหลักสูตรและ
การจัดการเรียนการสอน 6 แนวทาง 3) ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาโดยรวมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด โดยด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คำสำคัญ: แนวทาง, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

The purposes of this research were: (1) to examine the factors affecting the success of conducting an Independent Study (IS) of students in the Master of Education Program in Educational Administration, College of Education, University of Phayao; (2) to study guidelines for developing the implementation of the Independent Study toward success; and (3) to evaluate the appropriateness of the proposed development guidelines. The research was conducted in three phases. Phase 1 involved studying the factors affecting Independent Study success using a sample of 165 master's degree students, selected by simple random sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire, and the data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation. Phase 2 focused on developing guidelines for successful Independent Study implementation through focus group discussions with 9 advisors and 9 student representatives selected by purposive sampling. The instrument was a focus group discussion record, and the data were analyzed using content analysis. Phase 3 involved evaluating the appropriateness of the proposed guidelines by 10 experts using a five-point rating scale questionnaire, with data analyzed using mean and standard deviation.

The research findings revealed that: (1) the overall factors affecting the success of Independent Study implementation were at a high level, with the advisor factor having the highest mean score; (2) the proposed development

guidelines consisted of six dimensions with a total of 30 guidelines, including academic knowledge of students (7 guidelines), self-management of students (4 guidelines), student characteristics (5 guidelines), advisors (4 guidelines), university academic services (4 guidelines), and curriculum administration and instructional management (6 guidelines); and (3) the overall appropriateness of the development guidelines was at the highest level, with the university academic services dimension receiving the highest mean score. These findings provide practical and systematic guidelines for enhancing the quality and success of Independent Study implementation in graduate programs in educational administration.

Keywords: guidelines, independent study, educational administration, University of Phayao

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาไทยถูกกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งส่งเสริมความมั่นคงของสังคม รวมทั้งการผลิตกำลังคน คุณภาพ การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4) ยังเน้นการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (United Nations, 2015) จึงทำให้การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ฉะนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะสูง สามารถสร้างสรรค์งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ที่กำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคลิกอย่างสมดุล (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565) จึงยิ่งตอกย้ำความสำคัญของกระบวนการพัฒนาศักยภาพนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะด้านการวิจัยอย่างเป็นระบบ

มหาวิทยาลัยพะเยาในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีปณิธาน “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” และมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะวิชาชีพและทักษะแห่งอนาคต สอดคล้องกับสมรรถนะหลักของมหาวิทยาลัยพะเยา (UP Core Competency) ที่เน้นการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคม และการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2568) โดยมีวิทยาลัยการศึกษาในฐานะหน่วยงานระดับคณะ จัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร

การศึกษา โดยกำหนดรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง Independent Study: IS ให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความรู้และทักษะการวิจัยของนิสิต (หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ฉบับปรับปรุง 2563, 2563; วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2568) อย่างไรก็ตาม จากรายงานการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตต่อรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปีการศึกษา 2567-2568 พบว่า ปัญหาที่พบบ่อย คือ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษายังประสบปัญหาในการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทั้งในด้านความเข้าใจระเบียบวิธีวิจัย การวางแผนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งส่งผลให้กระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองใช้ระยะเวลานาน และยังมีนิสิตบางส่วนประสบปัญหาในการดำเนินการ IS อาทิเช่น ประสบปัญหาด้านระยะเวลาและปัญหาส่วนตัวของนิสิต การติดต่อสื่อสารจากคณะและอาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งการดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่กระทบต่อระยะเวลาการเก็บข้อมูล เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถดำเนินการ IS แล้วเสร็จและสำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด แม้ที่ผ่านมาจะมีการพยายามแก้ไขปัญหในระดับบุคคล แต่ยังขาดการศึกษาเชิงระบบที่มุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบความสำเร็จ (Success Factors) และการพัฒนาแนวทางสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของนิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาอย่างชัดเจน

ดังนั้น ความคาดหวังต่อคุณภาพบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา ตลอดจนสภาพปัญหาที่นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ประสบในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการ IS ตลอดจนการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้นิสิตสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้สำเร็จอย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตร การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการเรียนการสอน การบริการวิชาการ และการบริหารจัดการหลักสูตร โดยจะช่วยให้ได้ข้อเสนอเชิงระบบเพื่อใช้ปรับปรุงการบริหารหลักสูตร การจัดบริการวิชาการสนับสนุนการทำวิจัย และการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของนิสิต อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพบัณฑิต และการพัฒนาระบบการศึกษาของวิทยาลัยการศึกษาและมหาวิทยาลัยพะเยาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการ วิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา และวิทยาเขตเชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดทำ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา จำนวน 287 คน ซึ่งจำนวนดังกล่าวไม่ปรากฏค่าที่ระบุไว้แน่นอนในตารางสำเร็จรูป ของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนั้น เพื่อให้ให้ขนาด ตัวอย่างที่เพียงพอและครอบคลุมความคลาดเคลื่อน ผู้วิจัยจึงเทียบเคียงขนาดประชากร จากค่าที่มีจำนวนสูงกว่าในลำดับถัดไปคือที่จำนวนประชากร 250 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่าง ไว้ที่ 165คน โดยวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของนิสิต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดทำ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีผลต่อ ความสำเร็จของการดำเนินการจัดทำ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการหาคุณภาพเครื่องมือ โดย นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงในด้านโครงสร้าง (Construct Validity) และในด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้การประเมินความสอดคล้อง แบบสอบถามจากนั้นนำผลมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ โดยมีค่าดัชนีความ สอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 -1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.950

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบ แบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google Form) ในเดือน สิงหาคม 2568 โดยผู้วิจัยส่ง แบบสอบถามไปยังผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 165 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 165 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของ

ในการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูล ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยได้เป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปหมวดหมู่ แจกแจงความถี่และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ได้แก่ กลุ่มที่ 1 อาจารย์ที่ปรึกษารายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จำนวน 9 คน กลุ่มที่ 2 นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษาเพื่อเชิญผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จากนั้นส่งหนังสือเชิญและประเด็นสนทนาให้ผู้ให้ข้อมูล พร้อมประสานยืนยันการเข้าร่วม ก่อนดำเนินการจัดสนทนากลุ่มตามกำหนด และสรุปผลการสนทนากลุ่มเพื่อใช้ในการวิจัย

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสนทนากลุ่มด้วยวิธีการโดยรวบรวมและตีความข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม เพื่อสังเคราะห์เป็นข้อสรุปและนำผลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 มาดำเนินการประเมินความเหมาะสม

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม แบ่งเป็น ตอนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบประเมินความเหมาะสมให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ในเดือน ตุลาคม 2568

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.57) รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของนิสิต ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.50) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.56) ด้านการบริหารจัดการตนเองของนิสิต ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.54) ด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.64) ด้านความรู้ทางวิชาการของนิสิต ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ในภาพรวม

องค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการจัดทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง	ระดับองค์ประกอบ		
	\bar{X}	S.D.	แปล
1) ด้านความรู้ทางวิชาการของนิสิต	4.15	0.53	มาก
2) ด้านการบริหารจัดการตนเองของนิสิต	4.28	0.54	มาก
3) ด้านคุณลักษณะของนิสิต	4.51	0.50	มากที่สุด
4) ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา	4.58	0.57	มากที่สุด
5) ด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย	4.26	0.64	มาก
6) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.44	0.56	มาก
รวม	4.37	0.42	มาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า มีแนวทางการพัฒนา จำนวน 6 ด้าน รวมทั้งสิ้น 30 แนวทาง ประกอบด้วย

- 1) ด้านความรู้ทางวิชาการของนิสิต จำนวน 7 แนวทาง ดังนี้ 1.1) การพัฒนากระบวนการรับเข้าศึกษา 1.2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 1.3) การพัฒนาการเรียนรู้อตามพื้นฐานนิสิต 1.4) การพัฒนาสมรรถนะด้านการอ่าน วิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล 1.5) การพัฒนาระบบสนับสนุนทางวิชาการ 1.6) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 1.7) การพัฒนาความรู้ด้านศาสตร์บริหารควบคู่กับทักษะการวิจัย

2) ด้านการบริหารจัดการตนเองของนิสิต จำนวน 4 แนวทาง ดังนี้ 2.1) การวางแผนและติดตามงานอย่างเป็นระบบ 2.2) การพัฒนาทักษะการบริหารเวลาและกำกับตนเอง 2.3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบสนับสนุนในการบริหารเวลา 2.4) การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

3) ด้านคุณลักษณะของนิสิต จำนวน 5 แนวทาง ดังนี้ 3.1) การเสริมสร้างสุขภาพกาย-ใจและความสมดุลในการดำเนินชีวิต 3.2) การพัฒนาทัศนคติที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และการรับฟังข้อเสนอแนะ 3.3) การพัฒนาความยืดหยุ่นทางอารมณ์และวุฒิภาวะทางจิตใจ (Resilience) 3.4) การเสริมสร้างคุณลักษณะนักวิชาการมืออาชีพ 3.5) การพัฒนาทักษะการบริหารเวลาและการจัดการชีวิตการเรียน

4) ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 4 แนวทาง ดังนี้ 4.1) การพัฒนาศักยภาพและบทบาทเชิงวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษา 4.2) การพัฒนาความสัมพันธ์และพัฒนาคุณภาพการสื่อสารระหว่างนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษา 4.3) การสร้างแรงจูงใจและบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนับสนุนความสำเร็จ 4.4) การสร้างระบบติดตามงานที่มีความชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้

5) ด้านการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัย จำนวน 4 แนวทาง ดังนี้ 5.1) การสนับสนุนทุนวิจัยและรางวัลเชิงวิชาการให้แก่นิสิต 5.2) การพัฒนาระบบการเข้าถึงฐานข้อมูลและทรัพยากรวิชาการออนไลน์ 5.3) การสนับสนุนการเข้าถึงโปรแกรม เทคโนโลยีและเครื่องมือวิจัย 5.4) การจัดอบรมเชิงวิชาการและกิจกรรมพัฒนาทักษะงานวิจัย

6) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จำนวน 6 แนวทาง ดังนี้ 6.1) การพัฒนารูปแบบการสัมมนาทางวิชาการ 6.2) การพัฒนากิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายทางวิชาการ 6.3) การบูรณาการกระบวนการวิจัยในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร 6.4) การพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และการทำวิจัย 6.5) การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะวิจัย 6.6) การพัฒนากระบวนการขอจริยธรรมวิจัยให้มีประสิทธิภาพ

3. ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดการทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดการทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวม

ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดการทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง	ผลการประเมิน		แปล
	\bar{X}	S.D.	
1) ด้านความรู้ทางวิชาการของนิสิต	4.84	0.30	มากที่สุด
2) ด้านการบริหารจัดการตนเองของนิสิต	4.88	0.25	มากที่สุด
3) ด้านคุณลักษณะของนิสิต	4.90	0.23	มากที่สุด

4) ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา	4.95	0.15	มากที่สุด
5) ด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย	4.98	0.13	มากที่สุด
6) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.95	0.17	มากที่สุด
รวม	4.92	0.05	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.05) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.13) รองลงมา ได้แก่ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.15) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.17) ด้านคุณลักษณะของนิสิต ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.23) ด้านการบริหารจัดการตนเองของนิสิต ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.25) ด้านความรู้ทางวิชาการของนิสิต ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.30) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสู่ความสำเร็จของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พบว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยทุกด้านได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสิ้น สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้สูง เหมาะสมกับบริบทของการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา และสามารถนำไปใช้จริงเพื่อส่งเสริมความสำเร็จของนิสิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางในด้านที่ 5 ด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด เท่ากัน 3 แนวทาง ดังนี้

1. การสนับสนุนทุนวิจัยและรางวัลเชิงวิชาการให้แก่นิสิต แนวทางการสนับสนุนทุนวิจัยและรางวัลเชิงวิชาการได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับสูงสุด แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนทางการเงินและการสร้างแรงจูงใจเชิงวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนิสิต สอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณา สุตสมบุญ (2568) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เสนอว่าสถาบันการศึกษาควรเสนอให้ทุนสำหรับการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระอย่างต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษารับทราบอย่างทั่วถึง และงานวิจัยของ สุพรรณิการ์ บุตรวงษ์ (2565) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ข้อเสนอแนะที่มีส่วนช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์สำเร็จมากที่สุด คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ทุนสนับสนุนการวิจัยของนิสิตและการส่งเสริมทักษะในด้านต่างๆ ที่ช่วยนิสิตในการจัดทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวัฒน์ โรจนวุฒิธรรม (2564) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งพบว่า การจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัย และการให้รางวัลผลงานวิจัยดีเด่น เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษามีแรงจูงใจในการทำวิจัยและพัฒนาคุณภาพงานวิจัยให้สูงขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การสร้างแรงจูงใจเชิงบวกผ่านระบบรางวัลและการยกย่องเชิดชูผลงาน เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการในระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้ สามารถอธิบายได้ว่า การที่แนวทางนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนิสิตยุคปัจจุบัน ที่ให้ความสำคัญกับผลตอบแทนเชิงคุณค่า มากกว่าเพียงการเรียนรู้เพื่อจบการศึกษา การมีระบบทุนวิจัยและรางวัลเชิงวิชาการไม่เพียงช่วยบรรเทาภาระทางการเงิน แต่ยังเป็นแรงขับเคลื่อนทางจิตวิทยาที่สร้างความภาคภูมิใจ ความผูกพันกับสถาบัน และความมุ่งมั่นที่จะผลิตผลงานคุณภาพสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมแห่งความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence Culture) ในระดับบัณฑิตศึกษา

2. การพัฒนาระบบการเข้าถึงฐานข้อมูลและทรัพยากรวิชาการออนไลน์ แนวทางการพัฒนาระบบการเข้าถึงฐานข้อมูลและทรัพยากรวิชาการออนไลน์ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับสูงสุดเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่มีคุณภาพเป็นรากฐานสำคัญของการทำวิจัยในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ์ เกียรติประยุทธ์ (2568) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา บริบทการศึกษาในประเทศไทย พบว่า การเข้าถึงแหล่งข้อมูลและทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการทำวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา ในบริบทของประเทศไทย การสนับสนุนด้านฐานข้อมูลออนไลน์ ห้องสมุด เครื่องมือวิจัย และงบประมาณ ถือเป็นองค์ประกอบหลักที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพฐานข้อมูลออนไลน์ที่ครอบคลุมและทันสมัยช่วยให้นักศึกษาเข้าถึงงานวิจัยระดับสากล รวมถึงบทความวิชาการ หนังสือ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาของตน เช่น การสมัครสมาชิกฐานข้อมูล Scopus, Web of Science และฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชา รวมทั้งระบบฐานข้อมูลของไทย เช่น ThaiJO (Thai Journal Online) และฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย (ThaiLIS) ซึ่งช่วยให้การค้นคว้าวิจัยเป็นไปอย่างรวดเร็วและครอบคลุมมากขึ้น และงานวิจัยของ กมลดา เรืองอร่าม (2567) ที่ศึกษาการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า การมีระบบสนับสนุนด้านทรัพยากรสารสนเทศและฐานข้อมูลวิชาการที่ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่าย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินงานวิจัยได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ American Library Association (ALA) ที่เน้นว่า ความสามารถในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ (Information Literacy) เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักวิจัยในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการพัฒนาแพลตฟอร์มห้องสมุดออนไลน์เฉพาะทางสำหรับสาขาการบริหารการศึกษาที่เสนอในงานวิจัยนี้ จึงเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมสูง เนื่องจากช่วยให้นิสิตสามารถสืบค้นงานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องได้อย่างตรงประเด็นและ

รวดเร็ว ลดเวลาในการค้นหาข้อมูล และเพิ่มคุณภาพของการทบทวนวรรณกรรม ในเชิงวิเคราะห์ แนวทางนี้สะท้อนถึงบริบทของ Digital Transformation ในการศึกษา ที่ทำให้รูปแบบการสืบค้นองค์ความรู้ของนิสิตเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง การมีฐานข้อมูลออนไลน์ที่เข้าถึงง่ายและครอบคลุม ช่วยย่นระยะเวลาในการทำวิจัย เพิ่มความแม่นยำในการทบทวนวรรณกรรม และเปิดโอกาสให้นิสิตได้เชื่อมโยงองค์ความรู้ระดับนานาชาติ ทั้งยังสะท้อนแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 การที่แนวทางนี้ได้รับค่าความเหมาะสมสูงสุด จึงไม่เพียงตอบโจทย์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ยังตอบสนองต่อการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) ของนิสิตอย่างรอบด้าน

3. การจัดอบรมเชิงวิชาการและกิจกรรมพัฒนาทักษะงานวิจัย แนวทางการจัดอบรมเชิงวิชาการและกิจกรรมพัฒนาทักษะงานวิจัยได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับสูงสุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการวิจัยผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ์ เกียรติประยูทธ์ (2568) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา บริบทการศึกษาในประเทศไทย พบว่า มีข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาเพื่อยกระดับการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา ควรส่งเสริมทักษะการวิจัยของนักศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน การวิเคราะห์ และการใช้เครื่องมือวิจัยอย่างถูกต้อง และ วิจัยของ รัฐ กันภัย (2566) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน และปัจจัยด้านผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับมาก โดยเฉพาะบทบาทของอาจารย์ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียน รวมถึงคุณลักษณะของผู้เรียน เช่น ความมุ่งมั่น ความสนใจใฝ่รู้ และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ แนวคิดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) ของ McCombs and Whistler (1997) ที่เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความต้องการเฉพาะของผู้เรียน จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งการสร้างวัฒนธรรมการวิจัย (Research Culture) และชุมชนนักวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา (Graduate Research Community) ที่เสนอในงานวิจัยนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Communities of Practice) ของ Lave and Wenger (1991) ที่เน้นว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้ปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ร่วมกัน จากมุมมองเชิงวิพากษ์ การที่แนวทางนี้มีค่าความเหมาะสมสูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของการเรียนรู้จากรูปแบบ Passive Learning ไปสู่ Active and Research-Based Learning ซึ่งเปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และปฏิบัติจริงผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง

วิชาการ (Academic Learning Community) ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนิสิตและอาจารย์ อันนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมความรู้ใหม่ในระดับบัณฑิตศึกษา

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาทั้ง 3 แนวทางที่ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมสูงสุด คือ การสนับสนุนทุนวิจัยและรางวัลเชิงวิชาการ การพัฒนาระบบการเข้าถึงฐานข้อมูลและทรัพยากรวิชาการออนไลน์ และการจัดอบรมเชิงวิชาการและกิจกรรมพัฒนาทักษะงานวิจัย ล้วนเป็นแนวทางที่มีความสำคัญที่ส่งเสริมความสำเร็จของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในด้านการสนับสนุนทางการเงิน การเข้าถึงทรัพยากรวิชาการ และการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ เพื่อให้นิสิตสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้อย่างมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรต่อไป จากงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ความสำเร็จของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในระดับบัณฑิตศึกษามีได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของนิสิตหรือบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเพียงลำพัง หากแต่เป็นผลลัพธ์ของระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem) ที่ประกอบด้วยแรงจูงใจเชิงสถาบัน โครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล และกลไกการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของการอุดมศึกษาในยุค Digital Transformation อย่างชัดเจน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Independent Study: IS) ของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และด้านคุณลักษณะของนิสิต เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จสูงสุด รองลงมาคือด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการตนเองของนิสิต และด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย ส่วน ด้านความรู้ทางวิชาการของนิสิต เป็นองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยประกอบด้วย 6 ด้านรวม 30 แนวทาง รวมถึงผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางที่พัฒนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า แนวทางทั้งหมดมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.92) โดยเฉพาะด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษา และการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย 1.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายสนับสนุนทุนวิจัยและรางวัลเชิงวิชาการแก่ผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมคุณภาพของผลงานวิจัย รวมถึงสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาทักษะทางการวิจัยอย่างต่อเนื่อง 1.2 ข้อเสนอแนะด้านการจัดการศึกษา ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลและทรัพยากรวิชาการออนไลน์ เช่น ห้องสมุดดิจิทัล และระบบสืบค้นงานวิจัย เพื่อให้นิสิตสามารถเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 1.3 ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาทักษะนิสิต จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ

และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเขียน การวิเคราะห์ข้อมูล และการใช้เครื่องมือวิจัยอย่างถูกต้อง รวมถึงการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 1.4 ข้อเสนอแนะด้านบุคลากรและอาจารย์ที่ปรึกษา ควรมีการพัฒนาและอบรมอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีศักยภาพด้านวิชาการ การนิเทศ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมจัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง 1.5 ข้อเสนอแนะด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมทางวิจัยส่งเสริมการสร้าง “วัฒนธรรมการวิจัย” และ “ชุมชนนักวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา” เพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีในการทำวิจัย 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษารูปแบบระบบสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแบบดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการและนิเทศงานวิจัยของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และควรดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามผลการนำแนวทางที่พัฒนาไปใช้จริง เพื่อประเมินประสิทธิผลและผลกระทบในระยะยาวต่อคุณภาพบัณฑิตให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา.
- กมลดา เรืองอร่าม. (2567). การพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 13(3), 12–18.
- ณัฐวัฒน์ โรจนวุฒิชรรม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิเชษฐ เกียรติประยูกต์ (2568). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา บริบทการศึกษาในประเทศไทย. วารสารวิชาการสหศาสตร์ศึกษา, 1(2), 1–13.
- วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. (2563). หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2568). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยพะเยา ระยะ 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2572). เรียกใช้เมื่อ 2568 จาก <https://www.up.ac.th>.
- รัฐ กัญภัย. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์, 25(1), 7-16.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุพรรณิการ์ บุตรวงษ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับ

- บัณฑิตศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โสภณา สุดสมบูรณ์. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษา
ค้นคว้าอิสระของนักศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 17(1), 11-21.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Educational and Psychological Measurement.
New York: Plenum.
- McCombs, B. L. & Whisler, J. S. (1997). The Learner-Centered Classroom and School:
Ministry of Tourism and Sports 2018 Tourism Statistics. Retrieved from
www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11935
- Lave, J. and Wenger, E. 1991. Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation.
Cambridge: Cambridge University Press.
- United Nations. (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable
development. United Nations.